

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

III обикновено Народно Събрание.

(Първа сесия.)

XXXIII. ЗАСЪДАНИЕ, НЕДЪЛА 6 ФЕВРУАРИЙ 1883 ГОД.

(Начало въ 2 часа и 5 м. послѣ пладнѣ, подѣ председателството на Негово Високо-преосвященство Митрополита Симеона Варненско-Преславский).

Председателъ (звъни): Ще се чете списъка на депутатитѣ.

Секр. Щърбановъ (чете го):

Отъ 40 души представители присъствуватъ 35 д. и отсъствуватъ 5-ма; а именно: Ф. Мариновъ, Д-ръ Вълковичъ, Ил. Бобчевъ, М-ръ Начевичъ и Генералъ Соболевъ,

Председателъ: Присъствуватъ повече отъ половината, значи, че Събранието е пълно и засѣданието се открива.

На дневенъ редъ имаме четенъето отношения отъ разни Министерства:

Слѣдовало би да се прочете протокола отъ мин. засѣданіе, но г-да Секретаритѣ не сж го приготвили.

На дневенъ редъ има едно отношение отъ М. на Вжтр. Дѣла.

Секр. Щърбановъ (чете):

Министерст. на Вжтр. Дѣла

Отдѣление Стопанско

№ 675.

Февруар. 3-ий день 1883 г.

г. София.

Господину Председателю на Народното Събрание

Презъ войната за освобождението на България НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО, покойниятъ Царь-Освободителъ, както е извѣстно, благоизволи да посѣти тая страна и да я ошастливи съ присъствието при дѣйствующата армия. Въ това врѣме

НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО благоизволилъ да се спира и да проживѣе по нѣколко врѣме въ селата; Царевецъ и Горна Студена, Свищовско окръжие, Породинъ, Плевенско окръжие.

За да се съхрани свѣто памѣтъта за пребиванието на НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО въ България за полза и далнейше развитие на освобождения Български народъ, окупационното управление било взело мѣрки да се купятъ домоветѣ, въ които е живѣялъ Царь-Освободителъ въ горѣказанитѣ села, и се преобърнжтъ изъ частна въ обществена собственостъ за устройство школи, или други благотворителни учрѣждения въ памѣтъ на пребиванието на НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО въ България. Съ тая цѣль биле събрани свѣденія, кому принадлежатъ въпроснитѣ домове, колко струватъ и съ какви срѣдства може да се купятъ.

Отъ тия свѣденія се вижда, че: 1, домътъ въ село Бѣла, въ който се спиралъ НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО, принадлежатъ на Ахмедъ Риза отъ сжщото село, и струватъ 2000 лева, считая рублата споредъ тогавашний курсъ по 4 лева; тоя домъ можалъ да се купи съ срѣдства на Руссенекиятъ окръженъ свѣтъ, който въ това врѣме ималъ на расположението си 8000 лева. Притѣжателътъ на дома се съгласявалъ да отстъпи дома си за селско училище безвъзмездно; 2, домътъ въ село Царевецъ принадлежалъ на Ламбо Минчева отъ сжщото село и струвалъ 2000 лева; тоя домъ можалъ да се купи съ срѣдства отъ доходитѣ на Княжеството и да се

направи училище; 3, домътъ въ село Горна Студена принадлежалъ на Хаджи Димова отъ г. Търново и струвалъ 5000 лева; той можалъ тоже да се купи съ срѣдства отъ доходитъ на Княжеството и да се направи училище; 4, домътъ въ село Породинъ принадлежалъ на Ивана Дрински отъ сѣщото село и струвалъ 24720 лева; той можалъ да се купи съ срѣдства на мѣстнитъ жители по подписа откритъ отъ Негово Високопреосвѣщенство Варненско-Преславский Митрополитъ Симеона и да се направи тоже училище.

Но както се вижда отъ сѣщата преписка и отъ донесенията, които ми представиха сега окръжнитъ управители, въпроснитъ домове не сѣ приобретени за обществена полза и освѣнъ домътъ въ село Бѣла, който служи въ настоящето врѣме за селско училище и домътъ въ Горна Студена, които стои празенъ и се пази отъ мѣстното общинско управление, другитъ два дома въ с. с. Царевецъ и Породинъ служатъ за жилища на притѣжателитъ имъ.

Предъ видъ на всичкото значение за България да се запази свѣта памятьта за пребиванието на Царя освободителя въ България посредствомъ помѣнжитъ домове, азъ Ви моля, господине Предсѣдателю, да съобщитъ на Народното Събрание горѣизложеното и да му предложите за преглеждане и рѣшение слѣдующитъ въпроси: не ще ли намѣри Народното Събрание за възможно да асигнува 30,000—40,000 лева за купуване домоветъ, въ които е живѣлъ Царьтъ Освободителъ презъ войната за освобождението на България въ горекананитъ села, както и домътъ въ който е живѣялъ НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО, нинѣ Царствующий Императоръ Александръ III-й въ Брестовецъ, съ цѣль да преобърнатъ чия домове въ училища или други благотворителни учреждѣния, като напимѣръ за съдържане въ тѣхъ по нѣколко инвалиди, въ память на пребиванието на Царя-Освободителя въ България и на Неговиятъ Августейший наслѣдникъ Александра III-й, слѣдъ като съ събератъ отъ ново обстоятелни свѣденія за тия домове и се влѣзе въ съглашение съ притѣжателитъ имъ.

При това имамъ честь да Ви испроводя г-не Предсѣдателю преписъ отъ указътъ на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО отъ 24 сѣщій януарій № 518, както и едно предложение относително асигнуванието по бюджета за настоящата година една сума отъ три хиляди (3000) лѣва за поддържане помѣнжитъ домове и за наемъ пазачи при тѣхъ, съ покорна молба да подложите това предложение за разглеждане и рѣшение на Народното Събрание.

Министръ Генералъ Майоръ: Соболевъ

Главенъ Секретаръ: Д. Д. Агура

Началникъ на отдѣлението: Петковъ

На първообразното съ собственна ръка на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО написано:

„Одобрено“ Александръ.

Докладъ до Негово Височество Княза.

№ 518.

Господарю!

Въ врѣме на войната за освобождението на България на НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО Покойний Царъ Освободителъ благоугодно бѣше да посѣти тѣзи страна и да я ошастливи съ присѣтствуванието Си при дѣйствующата войска.

Селата, въ които на НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО благоугодно бѣше да живѣе сѣ слѣдующитъ: 1, Царевецъ, 2, Горна-Студена Свищовско окръжие, 3, Породинъ, Плѣвенско окръжие и 4, Бѣла Руссенско окръжие.

Сѣщо и НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО, нинѣ царствующий Императоръ Александръ III благоизволи да приеме лично участие въ войната за освобождението на България и е живѣялъ въ село Брестовецъ Руссенско окръжие. Предъ видъ на това че преживанието на Царя Освободителя въ България свързано съ войната за освобождението на България с крупенъ и замѣчателенъ исторически фактъ, въспоминанието за който трѣба да бѣде свято и нагледно охраняемо за полза и далнѣйше-историческо развитие на освободениятъ Български народъ, окупационното управление било взело мѣрки за запазванието на домоветъ, въ които е живѣялъ Покойниятъ Царъ-Освободителъ въ помѣнжитъ села въ България.

Правителството на ВАШЕ ВИСОЧЕСТВО тоже е желало всекога, да се запазятъ тия домове. За поддържанieto обаче на тия домове въ исправностъ, както и за поддържанieto на домътъ, въ който е живѣялъ НЕГОГО ВЕЛИЧЕСТВО нинѣ Царствующиятъ Императоръ Александръ III въ с. Брестовецъ, става нужда да се ремонтиратъ домоветъ. Поради това покорно моля ВАШЕ ВИСОЧЕСТВО да благоволите да разрѣшите, да се внесе въ Народното Събрание едно предложение, съ което да се иска асигнуванието годишна една сума отъ три хиляди лѣва за поддържанieto помѣнатитъ домове.

Ако ВАШЕ ВИСОЧЕСТВО одобрявате това мое предложение, покорно Ви моля Господарю, да благоволите да подпишете приложения тукъ указъ.

София 24 Януарій 1883 год.

Съмъ Господарю на ВАШЕ ВИСОЧЕСТВО най покорний
служитель:

(Под.) Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла:

Генералъ Майоръ Соболевъ.

Съ първообразното вѣрно за началникъ на Отдѣлението:
Теневъ.

УКАЗЪ

№. 51

НИЙ АЛЕКСАНДРЪ I.

Съ Божия милость и народната воля
Князь на България.

По предложението на Нашия Министръ на Вжтрѣшнитѣ
Дѣла, представенно Намъ съ докладътъ му отъ 24 ян. 1883
година, подъ № 518.

ПОСТАНОВИХМЕ И ПОСТАНОВЯВАМЕ:

I. Да се внесе въ Нар. Събрание едно предложение, за да
се асигнува въ бюджета за настоящата година въ распореж-
дание на Нашия Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла една сума
отъ три хиляди лѣва за поддържане домоветѣ, въ които е
живѣялъ покойний Царь Освободителъ въ врѣме на войната
за освобождението на България въ с. с. Царевицъ, Горня
Студена, Породимъ и Бѣла, също и домътъ въ които е жи-
вѣялъ Н. ВЕЛИЧЕСТВО нинѣ царствующий Императоръ
Александръ III въ с. Брестовецъ.

Исполнението на настоящий Указъ се възлага на На-
ший Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла.

Издаденъ въ Нашия Дворецъ въ София на януарий 24
день 1883 година.

*На първообразното съ собствената рѣка на
НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО написано:*

АЛЕКСАНДРЪ.

(Приподписалъ): Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла:

Генералъ Майоръ Соболевъ

Вѣрно: За началникъ на Отдѣлението: Теневъ

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ“

Да се ассигнува въ бюджета за настоящата година въ
распоредание на М-ра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла една сума
отъ три хиляди (3000) л. за поддържане домоветѣ, въ
които е живѣялъ покойний Царь-Освободителъ въ врѣме на
войната за освобождението на България въ с. с. Царевицъ,
Горня-Студена, Породимъ и Бѣла, също и домътъ, въ който

е живѣялъ Н. ВЕЛИЧЕСТВО нинѣ Царствующий импера-
торъ III-ий въ с. Брестовецъ.

Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла:

Генералъ Майоръ Соболевъ.

Митрополитъ Симеонъ: Г-да представители!

Тѣй като въ отношението, което праща на Народното
Събрание г-нъ М-ръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, Генералъ Собо-
левъ, се споменува и моето име, азъ считамъ за своя длъж-
ность да дамъ нѣкои свѣдѣния по случая, въ който се спо-
менува името ми. Казва се въ отношението на г-на М-ра
на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, че домътъ, гдѣто е живѣлъ въ Поро-
динъ покойний Царь Освободителъ, щѣлъ да се купи съ
подписка за пожертвувания, отворена отъ мене Това е не-
точно г-да! Истината по този предмѣтъ е слѣдующата: Въ
1879 год. помежду Шумненскитѣ граждани бѣше се породила
мисль да се купи домътъ въ Горня-Студена, гдѣто е жи-
вѣялъ покойний Царь-Освободителъ. Азъ по длъжность съ-
общихъ това желание на Шумненскитѣ граждани на тога-
вашия Варненский губернаторъ, и го помолихъ да ми поз-
воли да отворя листове за пожертвувания въ моята епархия.
Г-нъ Варненский губернаторъ ми позволи, и азъ поканихъ
християнетѣ си да пожертвуватъ, всѣкий колкото обича, за
купуване на къщата въ Горня-Студена. Отъ Шумненското
окръжие се бѣха събрани 13 хил. гроша. Но, тѣй като то-
гава нѣмахме точни свѣдѣния за колко франка ще може да
се купи домътъ въ Горня Студена, а пакъ азъ не искахъ
да държъ тѣзи пари у мене, бѣхъ ги предалъ на Шумнен-
ското окр. ковчежничество на съхранение. Паритѣ стояхъ
тамъ до тогава, до като тогавашний М-ръ на Финанситѣ
бѣше изпратилъ до всичкитѣ казначейства една заповѣдъ, съ
която се заповѣдаше на казначействата да държатъ въ окръж-
нитѣ каси пари на съхранение. По тѣзи причина Шумнен-
скиятъ окръженъ ковчезникъ ми съобщи, че трѣба да земъ
тѣзи пари отъ тамъ. Азъ пакъ, като не щѣхъ да държъ
тѣзи пари у себѣ си, помолихъ тогавашното Шумненско
училищно настоятелство, да ги прибере отъ Шумненското
окр. казначейство, което и стана. Така щото листове за по-
жертвования се отвориша въ Преславската и Варненската
епархия за купуване къщата именно въ Горня Студена. И
както казахъ, паритѣ се зехъ още тогава отъ Шумнен-
ското училищно настоятелство. И когато правителството по-
желае, разбира се, че Шумненското училищно настоятелство
е готово да ги даде, за да се употребятъ за онѣзи цѣль,
за която се събрахъ. Азъ ви казахъ отъ начало още, че
тѣзи свѣдѣния ги давамъ именно, за да се поправи една не-
точность, която е исказана въ отношението на г-на М-ра на

Вжтрѣшнитѣ Дѣла; и съжалѣвамъ твърдѣ много, гдѣто той неприятели днесъ въ Нар. Събрание, за да се справи, ако желае, съ Шумненското казначейство, за да се увѣри, че всичко това, което казвамъ, е истина.

Колкото за самото предложение, което прави г-нъ М-ръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, мисля, че е нѣщо, което трѣба да се земе въ внимание, защото е хубаво да се запази колкото е възможно повече паметта на Нашия Освободителъ, и всичкитѣ тѣзи знакове и паметници, които ще напомнятъ за добринитѣ, които Нашия Освободителъ ни направи, да бждатъ всекога трайни.

Аневъ: И азъ намирамъ нѣкаква неточностъ въ отношението на г-на М-ра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, но за това по-слѣ, когато ще присѣтствува г-нъ министръ, ще го допълня. Желателно е да се знае, да ли всичкитѣ домове, въ които е живѣлъ Нашия Освободителъ трѣба да се купятъ и овѣковѣчатъ, или само тия, за които Министерството поменува; защото, до колкото зная, НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО покойний Императоръ е ималъ главната си квартира не само въ Горня-Студена, но и въ други мѣста. Споредъ моето мнѣние, трѣба да се купятъ всичкитѣ къщи, въ които е живѣлъ НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО покойний Нашъ Освободителъ, за да се овѣковѣчатъ. Относително до оцѣненіята на разнитѣ домове, види се работата, че сж станжали на основание рапортитѣ, които сж испратени отъ околийскитѣ началници; но се вижда при всичко това, че сж се много високо оцѣнили. Въ Бѣла струва домътъ 2000 лева. Въ Царевичъ за хил. лева. Не може да се върва въ едно село да има домъ толкова скъпъ. Това е моето мнѣние, че когато дойде г-нъ М-ръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, да се обясни, да ли всичкитѣ къщи трѣба да се купятъ или само ония, които той указва, и върху оцѣнението да се произнесемъ.

Мецовъ: Въ селото Породимъ, което се поменува, имаше 79 год. старецъ, въ къщата на когото бѣ живѣлъ НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО. Получи се предписание отъ управителя, за да се повика и съ неговото съгласие да се оцѣни домътъ му, като се остави за общината и може би за училище.

Той каза, че иска за него 1200 пола. Окр съвѣтъ го оцѣни и намѣри, че не струва повече отъ 2000 лева. Молихме го да го даде, но той не прие. И самъ пожела да се види съ НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО въ Петербургъ, гдѣто заведе и 15 годишното си дѣте, което НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО бѣше благоволилъ да настани на училище, а нему бѣше подарилъ единъ златенъ пръстенъ, който може да се оцѣни на повече отъ 1000 лева. Този човѣкъ отъ силно простудяване не

можи да се върне. Въпросътъ е този, че домътъ не струва повече отъ 2000 лева.

М-ръ Начевичъ: Азъ мисля, че Нар. Събрание може да вземе тутакси едно рѣшение; защо е нужно да се пита генералъ Соболева, кои домове той желае да се купятъ? Азъ мисля, че Нар. Събрание трѣба да постанови, да се купятъ всичкитѣ домове, въ които НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО е живѣлъ по дълго врѣме; защото има и такива домове, въ които нашия Избавителъ е пресѣдѣлъ само нѣколко часа. На тѣхъ може само да се тури по една плака за споменъ съ надписъ, кога именно е билъ тамъ НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО. А всичкитѣ други въ които Царя е живѣлъ нѣколко дена, да се купятъ и да станжатъ принадлежностъ на държавата за вѣчно съхранение. Азъ дойдохъ на края и не чухъ всичко, щото се е говорило по тоя предметъ; азъ чухъ да се предлага само да се купятъ тия домове и да се употребятъ за училища. Азъ не би желалъ да се употребятъ за такава цѣлъ, понеже ще се разрушатъ скоро, особено защото сж селски и слаби; азъ предлагамъ, тѣзи домове да се съхранятъ вѣчно: като живѣятъ въ тѣхъ хора, тѣ непрѣмънно ще се разрушатъ, и колкото да се поправятъ, тѣ отъ година на година се разрушаватъ, и подиръ нѣколко години отъ тѣхъ нѣма нищо да остане. Азъ предлагамъ тѣзи домове да се запазятъ вѣчно въ тѣхното днешно състояние; и за да може да бжде въспоминанието още по добро, желателно е като се купятъ тѣзи домове, да се моли чрезъ ходатайството на генерала Соболева или чрезъ тукашното агентство НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО ИМПЕРАТОРЪТЪ, да подари на тѣзи домове всичкитѣ мобили и други вѣщи, които е употребявалъ нашия Освободителъ, когато е билъ въ тѣхъ, като: масен, мастилници, пера и др. Тѣзи мебели и вѣщи да се наредятъ въ домоветѣ и въ стаитѣ тѣй, както сж били наредени когато е живѣялъ тамъ блаженопочившия Царъ, и да се постави единъ стражаринъ, който постоянно да наблюдава за съхранението на дома и на вѣщитѣ. И когато нѣкой пжтникъ пожелае да посѣти дома, стражара да му отваря къщата и да му показва всичко. Този е най-добрия начинъ, по който може да съхрани Българския народъ слѣдитѣ въ България на нашия великодушенъ Освободителъ. (Гласове: Съгласни!)

Председателъ: Съгласно ли е Нар. Събрание съ предложението на г-на Министра Начевича? (Гласове: Съгласно.)

Митроп. Симеонъ: Азъ, като членъ на Нар. Събрание, много се радвамъ за рѣшението, което се приема днесъ. Но ми се струва, че преди да се произнесемъ за употребението на тѣзи домове, би било по добрѣ, да се рѣши

въпроса, който бѣше подигналъ г-нъ Аневъ, т. е. да ли всичкитѣ домове, въ които е живѣлъ покойниѣ императоръ, трѣба да се купятъ, или само нѣкои отъ тѣхъ, а именно тия, които предлага г-нъ Министръ Соболевъ. Споредъ мене, би било най добръ всичкитѣ да се купятъ.

М-ръ Начевичъ: Азъ мисля, че тука суммата не трѣба даже и да се поменува било 40 или 100 хиляди франка, защото тя въ сравнение съ направеното благодарѣние е нищо. Но, ако се говори за това, азъ ще каже, че има отъ тия домове такива, които струватъ много малко. Между тѣзи домове има и по-голѣми и по-малки; тѣй щото може нѣкои съ твърдѣ малки жертви да се купятъ. Но този е вторий въпросъ, за който не трѣба да се споменува.

Мецовъ: (Нечува се).

Геровъ: Нежелая да се опредѣлятъ цѣнитѣ; но да се възложи на Министерството, и то колкото намѣри за нужно да даде; а тука въ Нар. Събрание да не се разисква този въпросъ.

Предсѣдателъ: Вѣрвамъ, че се освѣтлихме доволно по този въпросъ, и че всички г-да представители сж съгласни, да се купятъ всичкитѣ домове, и да се постѣпи тѣй, както каза г-нъ м-ръ Начевичъ. (Всички: съгласни.)

Аневъ: Народното Събрание трѣба да се произнесе, щото всичкитѣ домове, въ които нашиѣ Освободителъ е преживѣлъ повече отъ 24 часа да се купятъ (Всички: Съгласни).

М-ръ Начевичъ (чете): «Да се купятъ всичкитѣ домове, гдѣто сж живѣли Тѣхни Императорски Величества повече отъ 24 часа и да се съхранятъ вѣчно; да се ходатайствува предъ Августѣйшата Императорска Фамилия, да подари по-къщинитѣ, които сж употрѣбавали въ тия домове Тѣхно Императорско Величество презъ пребиванъето имъ въ Бѣла и да се съхранятъ тия покъщини въ тѣзи домове».

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание предложението на г-на М-ра Начевича? (Приема се). Който не го приема, да си дигне ржката (Никой не дига.) (Предсѣдателското мѣсто завзема пакъ Митрополитъ Симеонъ).

Секр. Щърбановъ (чете): Прощение отъ Разградскій представителъ Хаджи Неджибъ Бей за опроставанъе даждието на Разградскій окръгъ отъ лозята, които сж убити отъ градушката.

До Почитаемото Народно Събрание.

Ваше Високопресвященство, Господине Предсѣдателю!

Двѣ години на редъ презъ 1880 и 1881 години градъ уби Разградскитѣ лозя, отъ които не може да се земе никакъвъ плодъ. При всичко това градскій съвѣтъ въ Раз-

градъ принуждава населението чрезъ мухтаритѣ и налѣга да се събере неотложно русуматѣтъ на лозята за презъ тия 2 години. По слѣдствие на това мухтаритѣ отъ нѣколко махли ми сж проводили едно изложение, чрезъ което ме молятъ да представя молбата имъ въ Нар. Събрание, за да не имъ се взема русуматъ отъ лозята за презъ тия 2 год., презъ които не сж могли да събератъ никакъвъ плодъ. Това имъ изложение заедно съ превода му на Български честъ имамъ да представя на благоусмотрѣнието на почитаемото Нар. Събрание съ молба, да се вземе въ внимание и да се даде по-скорошно рѣшение на тая работа, която не терпи по-вече протакание.

Разградскій Представителъ: Хаджи Нежибъ.

София, 20 Януарий 1883 г.

До Разградчанина благородниѣ господина Хаджи Неджибъ Бей, представителъ въ Нар. Събрание въ София.

Благородниѣ Господине!

Като е явно, че презъ 1880 и 1881 год. градъ, като уби Разградскитѣ лозя презъ тия 2 год. не можа да се земе отъ тѣхъ никакъвъ плодъ, съ рѣшението на финансовиѣ чиновникѣ мухтаритѣ се повикахъ въ град. съвѣтъ, направихъ се тефтеритѣ на казанитѣ лозя и се обяви да се събере на леа по 5 гроша. Колкото и да се казва, че въ случай на подобно небесно бѣдствие да се иска десетѣкъ и русуматъ отъ погубенъ плодъ, причинява се врѣда на населението, не се зе въ внимание. Като се принудяваме отъ казанитѣ съвѣтъ да се събере това неотмѣнно а населението, като не скланя да се даждѣ тия пари, излагами Вамъ работата, за която да се даде по едно изложение въ Народно Събрание въ дър. съвѣтъ и въ други надлежни мѣста, като се молимъ да се намѣри срѣдство за опрощение на това. Като ви излагаме тая работа, за която като представите по едно изложение въ Нар. Събрание, въ държ. съвѣтъ и въ другитѣ надлѣжни мѣста и като се намѣри срѣдство (чаре) за опрощение на лозовитѣ данъци отъ казанитѣ 2 години,

Господине, да не ни отказвате високото си блаволение за да ни извѣстите за работата.

Мухтаринъ на махлата Ахмедъ Бей въ Разградъ.
(Ес.-Сеидъ Ахмедъ.)

Мухтаринъ на махлата Мустафа Челеби въ Разградъ.
(Ес.-Сеидъ Ибрахимъ хаджи Чакъръ.)

Мухтаринъ на махлата Мими Ага (Османъ).

Мухтаринъ на махлата Бехрамъ Бей (Хюсманъ).

Мухтаринъ на махлата Скендеръ Бей (Абдиху Мустафа)

Ив. Симеоновъ: Азъ мисля, че просбата на жителитѣ отъ Разградскій окръгъ трѣба да се удовлетвори, споредъ закона, който се направи за лозята по убиванъето имъ отъ градъ; защото, човѣкъ като не зима нищо отъ лозята си, той не трѣба и да дава никакви пари.

За това право е, да се препрати въ Мин. на Финанситѣ, да удовлетвори прошениято на жителитѣ отъ разградскій окръгъ.

Дуковъ: Наистина такова прошение трѣба да се вземе въ вниманіе; но едно нѣщо, което каза г-нъ подпредседателъ Ив. Симеоновъ, че трѣба да се удовлетворятъ съ сегашний законъ. Азъ мисля, че всѣкой единъ законъ преди да е законъ, не трѣба да е въ сила за напредъ. Съ сегашний законъ незнай, да ли може да се удовлетворятъ просителитѣ. Иначе, ако ги удовлетворишъ, тогава трѣба да дадемъ това право на всичкитѣ, на които лозята сж убити; защото, азъ знай, че има и по насъ такива убити лозя. Исклучение не трѣба да се прави.

Ив. Симеоновъ: Именно на закона, който се практикува у насъ трѣба да се удовлетвори; защото у насъ се практикува турскій законъ. Ако нѣмаше други законъ, тогава, разбира се, ще си противорѣчимъ.

Бошняковъ: Тѣй като не е казано, каква именно частъ е убита, то да стане една анкета да испита и да се удовлетворятъ само до колкото сж пострадали.

Аневъ: Просителитѣ не могатъ да бждатъ удовлетворени съгласно съ закона отъ послѣдното вотиране, защото законътъ не може да има обратно дѣйствие; но тѣ могатъ да бждатъ удовлетворени на други начинъ. Тука има циркуляръ за всичкитѣ окр. управители, въ който се казва, че такива, на които лозята сж убити, подаватъ прошение на окр. съвѣтъ, който констатира този убитѣкъ, слѣдъ което се испраща рапортъ до Министерството, и Министерството испитва до колко е справедливо или не, и се спада за всѣко лозе, колкото е пострададо.

Ст. Х. Добревъ: Азъ се извѣстихъ, че въ Търново сж тѣ подигли такива прошения до окр. съвѣтъ, който испратилъ отъ членовѣтъ си да испита работата, но не се zelo въ внимание. Азъ мисля, че, ако се удовлетворятъ подобни просители, ще послѣдватъ голѣми загуби за хазната.

Дуковъ: Искамъ да кажъ на г-на подпредседателя, който каза, че на основание на тур. законъ. Но трѣба да знаемъ, че между турскій и сегашний законъ има други единъ законъ отъ бившето Нар. Събрание, който е билъ законъ до сега. Азъ предлагамъ, да се направи едно общо предложение да се удовлетворятъ всички, колкото слѣдва.

Ив. Симеоновъ: Искамъ да кажъ това, което каза г-нъ Бошняковъ; т. е. да се възложи на окр. съвѣтъ да испита и да се удовлетворятъ колкото сж пострадали.

Попповъ: Ако не се и предвижда това въ предпшии законъ, това е едно упущение, направено отъ бившето Нар. Събрание. Азъ мисля, че трѣба да се земе въ внимание; и въ турско врѣме се прощавахъ. Като нѣма нищо човѣкъ, какво ще му земешъ?

Мецовъ: Нѣма нужда да се опредѣлява друга коммисия. Въ окръжнитѣ съвѣти има доволно прошения и рапорти направени по тѣхъ. Въ Плевенскій окр. това даждие населението не желае да плати, и азъ вѣрвамъ и по другитѣ окръзи сжщо не желаятъ да го платятъ. За това, да се остави на всичкитѣ, а не само на едни.

Д-ръ Цачевъ: За да прекратимъ работитѣ върху този въпросъ, азъ ще помоля г-да представителитѣ да приематъ предложението на г-на Бошнякова, и Нар. Събрание да постанови: да се предостави право на Мин. на Финанситѣ чрѣзъ окр. съвѣти, да се оцѣнятъ загубитѣ на разни общини, и, ако се нахѣратъ справедливи, да се опростятъ; защото друго-яче не ще бждемъ справедливи. Да направимъ такова предложение и да минемъ на дневенъ редъ.

Дуковъ: Съгласенъ съмъ да се остави това предложение подиръ послѣдното да се вотира. А че онова Събрание направило опущение или съгрѣшение, може да е направило: ако бѣше г-нъ Попповъ тамъ, нѣмаше да съгрѣшава и да прави никакви упущения. (Смѣхъ).

Бошняковъ: Слѣдъ обѣдъ ще направя предложението си, и желая да се прекрати този въпросъ.

Х. Ангеловъ: До колкото знай, лѣтосъ въ нашата околия 3 села сж съвсѣмъ смазани, щото нищо не е останѣло. Въ Кюстендилския окръгъ тѣй сжщо, и незнай, да ли е останѣла $\frac{1}{3}$ часть (Гласове: Исчерпано е).

Шишковъ: Ще забѣлѣжъ на г-на Бошнякова, на който се възложи да направи предложението, да предвиди и за ония, които сж принудени да платятъ за тая година и които сж вече платили. Въ случай, че не се зема това въ внимание, трѣба да остане безъ послѣдствие за всички.

Манафовъ: Както виждамъ, ние искаме да разбъркаме този въпросъ тѣй, щото правителството едва ли ще може да го исправи за дълго врѣме. Ако се даде това право на тия, които не сж платили, то ще поискатъ послѣ и другитѣ, които сж вече платили. За да не паднемъ въ едно безисходно положение, азъ предлагамъ този въпросъ да се остави безъ послѣдствие.

Аневъ: Азъ се съгласявамъ съ мнѣнието на г-на Манафова по слѣдующата причина: защото помня, че има единъ циркуляръ, какъ трѣба да се постѣпи съ такива просители, на които лозята сж убити. За това, да се испроводи на Мин. на Финанситѣ, и съгласно съ този циркуляръ, то да направи распорѣждане.

Иор. Шишковъ: Това прошение, както и нему подобни да останатъ безъ послѣдствие: защото, ако се удовлетвори, ще се произведе голѣма бъркотия даже и въ бѣдѣще на хазната. (Съгласни).

Предсѣтель: Отъ разискванията, които станаха послѣдствие предложението което направи единъ нашъ другаръ, има 2 или поточно да кажъ три мнѣния, които сж слѣдующитѣ: г-нъ Бошнаковъ жѣлае да се направи едно предложение въ Нар. Събрание, за да се позволи на М-ра на Финанситѣ, слѣдъ като земе потрѣбнитѣ свѣдения отъ окр. управления, да опрощава данѣка на онѣзи, на които лозята сж пострадали отъ градушка. Подиръ дохожда мнѣнието на г-на Анева, които казва, че просто трѣба оа се препрати до Мин. на Финанситѣ, което имало вече циркуляръ пратенъ до всички окр. управления за начина, по който трѣба да се постѣпи въ такива случаи. Подиръ третъо мнѣние е, което поддържатъ нѣколко г-да представители, и споредъ което просто прощението да остане безъ послѣдствие.

Дуковъ: Най сѣтнѣ тука въпроса се размѣси. Първо се каза, че ако опрости данѣка на тѣзи, които се оплакватъ, че имъ се убихъ лозята, то да се направи за всичкитѣ подобни случаи; но г-нъ Манафовъ възразява, че това ще произведе голѣма бъркотия, защото има нѣкои, които сж вече платили; при всичко, че лозята имъ сж убити. За това трѣба да се произнесе Народното Събрание, да ли ще се прощава данѣка на всички, на които лозята сж убити, или само на тѣзи, на които прощението се разглѣдва.

Марко Велевъ: Г-да, колкото за опрощаванъето азъ не съмъ, защото има 5 части платили, а другитѣ не платили.

Шивачовъ: Азъ ще се основж на 105 чл. отъ конституцията, алинея 3, която гласи: «да опрощава изостанжли даждия и всѣкакви недобрани бѣрии, на които прибиранъето се вижда невъзможно». Т. е. ако въ извѣстенъ специаленъ законъ не се предвижда да се опростяватъ нѣкои данѣци, то се изисква да се докаже, че хората сж бѣдни и не могатъ да платятъ, че тогава да имъ се опрости данѣка. Но тука има само мотивъ, че тѣхнитѣ лозя били убити отъ градушка. За това, на основание 105 чл. отъ конституцията, трѣба да се остави това прошение безъ послѣдствие.

Освѣнъ това, г-нъ Манафовъ каза, че има много хора, които сж платили; тѣй щото . . .

Поповъ: Г-нъ Шивачовъ се страхува чеможалъ да стане, кой каквото иска. Азъ мисли, че управителний съвѣтъ ще испита работата добрѣ, кои прошения сж справедливи, на тѣхъ ще се отстѣпи, а които не сж — на тѣхъ нѣма да се отстѣпи. Всѣки иска да не плаща; но щомъ е убито отъ градъ, разбира се нѣма да се зима. За това да се испита работата.

М-ръ Грековъ: Нѣма съмнѣние, г-да представители, че Нар. Събрание, като има право да налага даждия, има право и да опрощава онѣзи, които населението по нѣкои причини не може да заплати.

Но това нѣщо да стане така, както се представя днесъ, азъ мисля, че ще даде поводъ на Нар. Събрание, да взима много пѣти нежелателни рѣшения, които ще бѣдѣтъ взети така на скоро и безъ да има достаточни свѣдѣния за това. Даждията, които се налагатъ отъ Нар. Събрание става по предложението на М-ра на Финанситѣ, така и за това опрощаванъе трѣба да стане. Разбирамъ, Министерътъ на Финанситѣ когато тури въпроса и намѣри, че има причина да се опрости, ще ходатайствува предъ Нар. Събрание, и тогава Нар. Събрание ще се произнесе върху единъ въпросъ, който е изученъ на пълно и за когото ще се расправятъ всички доказателства. Сега тукъ какво се представя? Едно прошение отъ единъ представителъ и казва се, че града убилъ лозята. Кой отъ васъ знае, че лозята сж убити въ Разградъ. Може да знаятъ нѣколко души, и може би да има нѣкои лозя убити или не. Може половината да сж убити, половината цѣли. Защо да се рѣшава този въпросъ тѣй както се представя днесъ? Заради това въ такъвъ и други случаи, трѣбва да се препраща на М-ра на Финанситѣ. Той да изучи въпроса и като види, че населението не е въ състояние да плати, е голѣма несправедливостъ да се вземе отъ него даждие. За това М-ра да представи въ Нар. Събрание въпроса, и тогава самото Нар. Събрание да се произнесе. Защото по този начинъ единъ депутатъ може да общае на избирателитѣ, че азъ ще подамъ едно прошение да опростятъ даждието. (Предсѣтель: Звъни). Ако Нар. Събрание вземе да испитва за всѣко такова прошение, то числото имъ ще стане толкова, щото прѣзъ цѣлата сессия само тѣквизъ прошения да се разглѣждатъ. Заради туй въпроса тѣй трѣба да бѣде поставенъ: М-ра на Финанситѣ е, които распорѣжда съ срѣдствата на страната, той предлага за туряние даждия, той трѣба да предлага за опрощаване, когато има нѣкои причини, които оправдаватъ. За това моето мнѣние е,

или трѣба да остане прощението безъ послѣдствие, или да се препрати на М-ра на Финанситѣ, за да изучи въпроса и въ идущата сессия, ако намѣри достатѣчни причини за опрощаване този данѣкъ, да се опрости.

Председателъ: Г-нъ Бошняковъ желае ли, да се даде предложението му на гласуване?

Бошняковъ: Предложението, което искахъ да направя, азъ предварително просихъ съгласието на Нар. Събрание. Щомъ Нар. Събрание не желае, и азъ не мога да го желая. За това отгѣлямъ го.

Шивачовъ: Както казахъ и по напредъ, опрощаване на данѣци може да стане само когато се докаже, че хората не сж въ състояние да ги заплатятъ. Но, ако захванемъ да опрощаваме само за това, че лозята биле убити отъ градушка, кой знае на какъ ще му излѣзе край. За това, пакъ предлагамъ да се остави прощението безъ послѣдствие.

М-ръ Начовичъ: Кѣмъ тѣзи разисквания има да прибавя и друго нѣщо. Нар. Събрание трѣба, да се старае да извади отъ ума на нашитѣ Българе тѣзи мисль, която много отъ тѣхъ иматъ, то е, че човѣкъ трѣба да плаща даждие само върху ползата, върху печалбата, отъ произведението което получава. Тази мисль е крива. Утрѣ единъ търговецъ може да каже: азъ тѣзи година неспечелихъ нищо, слѣдователно вържете ми паритѣ, които дадохъ за даждието си. За туй, азъ мисля, че трѣба да се тури за основа, че всѣкой е длъженъ да плаща на държавата това, което му налага закона, а Нар. Събрание да опрощава даждия само тогава, когато лицето е несъстоятелно. Единъ човѣкъ може да е твърдъ богатъ, да прави десетъ търговии, да печели отъ десетъ мѣста и да се ползува отъ благодаренията на една добра администрация, която покровителствува него, фамилията му и имотитѣ му, и да се случи, че лозето му, ливадата му или бахчата му да се повредятъ отъ градъ или отъ наводнение и да не получи тая година произведение отъ нѣкоя отъ тѣхъ; трѣба ли за това той да не плати даждие, когато има отъ гдѣ да го плати? Ако приемемъ, че той не трѣба да плати, тогава трѣба да постановимъ, че и търговеца, който не е спечелилъ презъ годината, трѣба да се освободи отъ данѣкъ, понеже нивата, бахчата на търговеца е неговата магазин, неговата търговия.

Такова едно начало обаче ще ни закара много далеко; ще трѣба да глѣдаме хесапитѣ на всѣкого, да ги провѣривамъ да ли сж тѣ върни и да рѣшаваме кой е печалилъ, кой е губилъ, кой трѣба да плаща даждието и кой не. Такова нѣщо възможно ли е? То е обаче логично, ако се вземе за начало, че даждие се плаща само върху получено произ-

ведение. Не съмъ противенъ да се опрощаватъ отъ Нар. Събрание даждията на ония които сж пострадали отъ градъ наводнение, огънъ и проч. но само на ония, които сж били разорени и сж станали несъстоятелни.

Юрд. Шишковъ: До колкото можихъ да разбержъ отъ обясненията на г-на М-ра Начовича, той говори, че за напредъ, трѣба да плащатъ хората даждията си, макаръ и да имъ сж убити лозята. Тука е въпроса за сегашнитѣ, а за напредъ ще има законъ.

Председателъ: Ще туря на гласуване предложението на г-на Анева, който казва, да се испроводи прощението въ Мин. на Финанситѣ.

Аневъ: Понеже послѣдното предложение е по-добро и по-практично, т. е. да остане прощението безъ послѣдствие, азъ оттеглямъ моето.

Мецовъ: Всички сж съгласни да остане безъ послѣдствие, за това и азъ отгѣлямъ своето предложение.

Председателъ: Значи, че Нар. Събрание е на мнѣние, да остави това прошение безъ послѣдствие. Който не е съгласенъ да остане безъ послѣдствие, да си дигне ржката (Меншество).

Сек. Щърбановъ: Отношение отъ М-ство на Финанситѣ.

До г-на Председателя на 3 Обикн. Нар. Събрание.

При настоящето частъ имамъ да испратя за разглѣждане на Нар. Събрание прошение на нѣколко Турци Руссенски жители, да имъ се опростятъ лихвитѣ отъ времето на войната на зетитѣ пари отъ Руссенската земледѣлческата каса.

Подписалъ: М-ръ Начовичъ

Главенъ Секретаръ: Поповъ.

М-ръ Начовичъ: Азъ и други пѣтъ съмъ провеждалъ такива прошения, защото Министерството само не може да ги рѣшава. Но азъ не съмъ на мнѣние, щото Нар. Събрание изведнѣжъ да си дава рѣшението. Да се проводи въ проше-тарната коммисия; нека да го изучи и да докладва за него. (Съгласие).

Шивачовъ: Азъ сжщото щѣхъ да забѣлѣжя. Но този въпросъ е, до колкото помня, рѣшенъ; имаше прошение отъ жителитѣ на Раховската околия и то се проводи въ М-ството на Финанситѣ, за да направи нужното распорѣждане; именно, да го проводи то на надлѣжний окр. съвѣтъ, и ако той намѣри за умѣстно, да имъ се опростятъ лихвитѣ, да си даде мнѣнието М-ството на Финанситѣ, и то ще направи послѣдно распорѣждане, да ли да се опростятъ лихвитѣ или не. Моето мнѣние е, да се прати до Министерството на Финанситѣ.

Иорданъ Шишковъ: Азъ мисля, че г-нъ Шивачовъ е забравилъ, какъ се рѣши прошеніето. То останало безъ послѣдствие. Сѣки отъ жителитѣ, който иска, да му се опростятъ лихвитѣ отъ земледѣлческитѣ каси, да се обърне къмъ окръжниятъ управителъ, и той ако намѣри за добрѣ, да го представи на М-ство на Финанситѣ. Азъ съмъ на мнѣние, да остане и това прошение безъ послѣдствие.

Шивачовъ: Азъ не съмъ казалъ рѣшеніето на Нар. Събрание, заключението и мнѣнието на нѣкои г-да представители, които предлагаха тъй горе доле. Азъ помня рѣшеніето, безъ да ми го напомнюва г-нъ Шишковъ.

Предсѣдателъ: Какво е мнѣнието на Нар. Събрание?

Аневъ: Като се произнесе Нар. Събрание, това прошение да остане безъ послѣдствие, то азъ не можъ да разберъ защо сте избрали прошетарна комиссія. Прѣзъ нея всичкитѣ прошения трѣба да минѣтъ. Тя ще направи своето заключение, и ще го предложи въ Нар. Събрание; и тогава да се рѣши. Сега просто да се съгласимъ, да се испратили на прошетарната комиссія и тя ще направи свой докладъ върху него. (Съгласи).

Бошнаковъ: Подобно отношение отъ М-ството на Финанситѣ нека се прати въ прошетарната комиссія. При всичко, че много работа имаме да се разгѣда и това.

Попповъ: Въ миналото засѣдание се каза, че частъ отъ тѣзи принадлежи на сиротинскитѣ каси. И тѣ иматъ на стойници.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание да се прати това прошение на прошетарната комиссія? (Приема се).

Секр. Щърбановъ: Изложение отъ г-на Архиваря на Народното Събрание Коева. (Чете):

До г. Предсѣдателя на Ш. Обикновено Н. Събрание.

Отъ Архиваря на Народното Събрание.

ИЗЛОЖЕНИЕ.

(Отъ закриваніето на послѣдната сессія на II-то Обикновено Нар. Събрание до откриваніето първата сессія на III-то Обикновено Нар. Събрание.)

Имамъ честь съ настоящето си да изложя на Нар. Събрание слѣдующето:

Подиръ свършваніето послѣдната сессія на II-то Обикновено Нар. Събрание, на лице останахъ, като собственост на Нар. Събрание, слѣдующитѣ нѣща: 1-во Архивата отъ първото; и отъ двѣтъ сессіи на II-то Обикновено Нар. Събрание, 2-ро Протоколитѣ отъ двѣтъ обикновени Нар. Събрания и 3-то мобилитѣ, които се намираха въ

залата, дѣто засѣдаваше Събранието и, които бѣха записани въ особенъ списѣкъ.

Архивата на първото Обик. Н. Събрание се съхранява и до днесъ цѣла и неповрѣдима, както е предадена тогава отъ бюрото на Събранието. Отъ Архивата на Второто Обик. Н. Събрание една частъ биде изгорѣна отъ пожара, който избухна въ зданието на Нар. Събрание презъ нощта на 20 Ян. 1882 г. Изгорѣнитѣ отъ тоя пожаръ книжа сѣ исклучително отъ входящитѣ и исходящитѣ заедно съ регистритѣ.

Останалата частъ отъ Архивата се намира на съхранение въ голѣмата джамія, дѣто се помѣщава Държавната Печатница. Мѣжду помѣнатитѣ книжа изгорѣхъ и ония нѣколко отъ Търновското Велико Народно Събрание, предадени отъ квестора на това Събрание г-на Н. Михайловски, да се държатъ при другитѣ дѣла отъ Архивата на Обик. Нар. Събрание; тия книжа съдържаха смѣтки и протоколи отъ нѣколко извънредни засѣдания, държани слѣдъ закриваніето на учрѣдителното Нар. Събрание.

По слѣдствие на тоя пожаръ състави се Актъ и този Актъ се намира въ канцелярията на Софійското Градоначалство.

Оригиналътъ отъ Конституцията съ подлиннитѣ подписи на Представителитѣ отъ Великото Народно Събрание се съхранява въ тукашната Съборна Църква Св. Кралъ, поставенъ въ единъ желѣзенъ ковчегъ, запечатанъ съ собственъ печатъ на Негово Високопреосвѣщенство Софійски Митрополитъ Мелетия и съ печата на Архиваря на Нар. Събрание. При поставяніето тоя ковчегъ на съхранение въ Църквата съставенъ е писменъ Актъ мѣжду Н. Високопреосвѣщенство и Архиваря. Въ сѣщия ковчегъ освѣтъ Конституцията се намиратъ и первообразнитѣ протоколи за откриваніето и закриваніето на Търновското Велико Н. Събрание съ саморъчнитѣ подписи: на Императорскій Комисаръ и представителитѣ на другитѣ Европейски сили.

Протоколитѣ. Освѣтъ раздаденитѣ на Депутатитѣ и на учрѣжденията въ Столицата има предадени и на нѣколко книжарници за проданъ; останалитѣ всички се намиратъ на лице.

Мобилитѣ. Колкото мобили се намираха въ зданието на Н. Събрание, когато избухна пожара, всички изгорѣхъ. Не изгорѣхъ само 4 маси и 24 стола, които бѣше взелъ Върховний Кассационенъ Сждъ приврѣменно, дѣто и сега се намиратъ.

Освѣтъ горѣизложеното, честь имамъ да прибавя и това: слѣдъ закриваніето послѣдната сессія на Второто Обикновено Народно Събрание Конституцията се напечатана — но

съгласието на тогавашното Правителство — въ тридесет хиляди екземпляра. Това напечатване стана заедно съ избирателния законъ. Следъ отпечатването распратиха се до разни лица и книгопродавници по нѣколко екземпляра за распродаване. Отъ смѣтката, която се е държала за това, може да се види, че распродани има 15915 екземпляра, отъ които има продадени, и отъ нѣкои продажби паритѣ внесени въ надлежнитѣ мѣстни ковчежничества. Остатъка 14085 екземпляра се намиратъ на лице.

Що се касае до расходната частъ презъ това время, то имамъ честь, да явя, че всички смѣтки заедно съ потребнитѣ оправдателни документи сж препратени въ свое време въ Софийското окръжно ковчежничество.

Столица София 30 Януарий 1883 год.

Съ най-отлично почитание Архиваръ на Нар. Събрание:
К. Коевъ.

Шивачовъ: Наистина пожаръ станалъ, чловѣкъ не може да се отърве отъ него. Но какво се вижда отъ изложението на архиваря? Той казва, че всички нѣща били изгорѣли и само конституция и избирателний законъ останали. Едно прошение има отъ г-на Ковачева, за тази конституция, за която му било възложено да я напечата отъ 18 май 1881 год., именно тогава, когато председателя и архиваря не сж имали право да заржчватъ било конституция, било избирателенъ законъ. Но ако сж продали 15915 екземпляра отъ тѣхъ, и паритѣ сж на лице, и остатъка на лице, тогава не остава друго нищо, освѣнъ да се направи смѣтка за тѣзи, и ако суммата отговаря на оная, която иска Янко Ковачевъ, то може да му се плати; но, ако неотговаря на тази сумма, то тѣзи, които ги заржчали могатъ да ги платятъ. Освѣнъ това до колкото зная, какъ се водятъ тия работи въ други държави, то архиварътъ не може да се распореща безъ Нар. Събрание, освѣнъ ако има рѣшение отъ Нар. Събрание, което трѣба да изпълни. Но самъ отъ себе си да направи таково нѣщо, азъ не можъ да разберж. Минаха се вече два мѣсеца, и още нито единъ отъ г-да представителитѣ не споменж, да се преглѣдатъ тѣзи смѣтки както трѣба. Какво ще каже, че смѣткитѣ сж пратени до окръжното казначейство? Въ сѣка канцелария оставатъ преписи или описи на тѣзи документи; и тука се казва, че всичкитѣ документи сж тѣй en gros пратени.

Азъ за това предлагамъ, Нар. Събрание да избере една коммисия, която да преглѣда всичкитѣ смѣтки на Нар. Събрание; да приеме архивата, и да я предаде на М-ство, защото за напредъ отъ архивара нѣма нужда. (Съгласие). И да се харчатъ 5000—6000 франка на празно.

Да се приеме цѣлъ архивъ, и да се проводи до М-ството на Правосъдието и г. М-ръ, да назначи единъ чловѣкъ съ 50 или 100 франка на мѣсецъ, който ще го наглѣдва; и когато ще се отвори втората сессия на Нар. Събрание, може да се донесе тука, или гдѣто ще се опредѣли.

Лазаръ Дуковъ: Азъ съ послѣдното не можъ да се съглася съ г-на Шивачова, който каза да се земе архива отъ архивара и да се пренесе въ Министерството. Това не може никой пжтъ да бжде, архивата на Нар. Събрание да сѣди въ правителството. Нека едно особно лице било миналото, било друго, управлява архива.

Колкото за смѣткитѣ, на кого да оставимъ разглѣжданieto имъ, за сега не можемъ да се произнесемъ. Ний имаме предъ видъ, че ще изберемъ една анкетна коммисия, която ще преглѣда всичкитѣ расходи по Министерство на Общ. Сгради. Нека влезне и то въ тая коммисия, и тя ще види има ли нѣщо злоупотрѣблено, да се произнесе, както и за всички други клонове по финансовата частъ, така и по тази частъ. А сега да постжпи Нар. Събрание на работа, и да слѣдваме дневенъ редъ.

Д-ръ Цачевъ: Г-да представители! Азъ не бихъ се съгласилъ съ мнѣнието на г-на Лазара Дукова, именно да остане, да има Нар. Събрание единъ особенъ архиваръ. Какво ще стане? Имамъ предъ очитѣ си единъ примѣръ. Единъ день ще чуемъ, че сж изгорѣли архивитѣ на Народ. Събрание. За това предлагамъ на Нар. Събрание, както се прави въ всичкитѣ господарства, щомъ се свърши Нар. Събрание, при единъ описъ отъ секретаритѣ и бюрото, всичкитѣ документи се предаватъ на съхранение на правителството.

Питамъ ви, какво е направилъ този архиваръ въ разстояние на 2 години, кога е получилъ 10000 франка?

А това нѣщо може твърдѣ добръ да стане. Щомъ се закрие сессията, и Нар. Събрание свърши работитѣ, да се опишатъ подробно всичкитѣ документи, и да ги предаде бюрото на едно отъ Министерства, гдѣто ще се съхраняватъ. Ако архивътъ на Нар. Събрание е скжпъ, то и архивитѣ на други М-ства сж скжпи, а именно архива на Мин. на Правосъдието съдържа всичкитѣ интереси на българскитѣ граждани.

За това не съмъ съгласенъ, Нар. Събрание да дава безполезно сѣка година 5000 лъва. Тази служба да се закрие и архива на Нар. Събрание при единъ описъ подписанъ отъ цѣлото бюро, да се предаде на онзи Министръ, който ще го приеме.

Шивачовъ: Да се успокои г-нъ Д-ръ Цачевъ. Г-нъ Лазаръ Дуковъ, не можеше да говори другояче. Той участвалъ въ Нар. Събрание при рѣшението да избере този без-

полезен архиваръ, но тука е на лице, че този архиваръ нѣма никаква работа. Даже заради него ний губимъ врѣме, и да говоримъ за него не е хубаво. Азъ не вѣрвамъ, че е полезно за единъ чловѣкъ да стои безъ работа.

Той ще привикне на бездѣйствие и това може да бѣде вредително за неговата бѣдъшность.

Нар. Събрание плаща 5000 лѣва безполезно. Да се провѣри архива и да се предадѣтъ всичкитѣ документи подъ описъ въ М-ството на Правосѣдието. Министерството ще знае по добръ да варди архивата отъ колкото се е вардила, тъй като архивитѣ на Нар. Събрание сѣ изгорѣли. Но това е другъ въпросъ, и излишно е да се говори по него.

Да се избере една коммисия, която да преглѣда смѣткитѣ и архивата на Нар. Събрание, и да даде отчетъ на Нар. Събрание, и архива да се предаде на М-ството на Правосѣдието.

Иорданъ Шишковъ: На пълно бихъ се съгласилъ съ мнѣнието на г-на Д-ра Цачева и г-на Шивачова, да не се плащатъ 4000 франка, но само 2000 фр. Ако пакъ може архива да се препроводи въ М-ството на Правосѣдието, и може да се варди тамо безъ да се харчатъ 5 пари, тогива съмъ съгласенъ. Но г-нъ Шивачовъ каза, че г-нъ М-ръ на Правосѣдието ще може да плати едно възнаграждение отъ 100—200 фр. на мѣсецъ на чиновника, който ще го варди; тогава по добръ да остане архиваръ. Но, ако М-ство на Правосѣдието ще го варди, безъ да се жертвуватъ пари, тогава съмъ съгласенъ.

Лазаръ Дуковъ: Наистина по този въпросъ не е нужно да говоримъ. Нар. Събрание е свободно да закрие тая длъжность или не.

Г-нъ Шивачовъ каза, че съмъ билъ поддържалъ туй мнѣние, когато се избиралъ своеврѣменно архивара, и заради това съмъ говорилъ сега. Азъ бѣхъ тогизъ членъ на Нар. Събрание, но не поддържахъ никоя извѣстна цѣль. Коего иска Нар. Събрание азъ съмъ съ него съгласенъ.

Но азъ не съмъ съгласенъ да предаде архива на Министерството; нека се препрати на подобно учреждение, както е Нар. Събрание, то е въ Държавний Съвѣтъ. (Съгласие.) Разбира се, г-нъ Шивачовъ като възрази неможеше друго, аче, освѣнъ да потвърди извѣстната цѣль, която гони, и тя е партизанство, а не благоразумно разсѣждение. (Шивачовъ: Лъжешъ!) Лъжешъ ли! —

Предсѣдателъ: Моля, да недокачвате единъ другито.

Аневъ: Азъ не съмъ противенъ на предложението на г-на Шивачева, че трѣба да се закрие постѣтъ на архивара, и архивата да се съдържа при М-ство или при Дър. Съвѣтъ. Но доводитѣ на г-на д-ра Цачева, че въ никой парламентъ

нѣмало архиваръ, не сѣ истинни. Азъ незная, кога г-нъ д-ръ Цачевъ е направилъ своятъ вояжъ и кога се увѣрилъ, че въ никой парламентъ архивитѣ не се съхранявали особено. Азъ напротивъ можъ да го увѣря, че на всегѣдѣ архивитѣ се съхраняватъ особено. Но разбира се, че парламентитѣ на другитѣ държави не можѣтъ да се сравнятъ съ нашия микроскопический парламентъ. Най добръ е, слѣдъ закриванieto на Нар. Събрание да се състави описъ на всичкитѣ дѣла, които сѣществуватъ, или сѣ постипили презъ тая сесия, и да се предадѣтъ на това или онова М-ство или на държ. съвѣтъ

Д-ръ Цачевъ: Азъ ще помоля г-на Шивачева и ще му кажа, че нѣмамъ нужда отъ неговитѣ утѣшения, и да не ме успокоява. (Веселостъ.) Колкото за г-на Аннава, той самийтъ дойде, и призна, че нашето Нар. Събрание е микроскопическо; но има свое значение и че може да мине безъ архива. Слѣдователно предложението, което направихъ, той самъ потвърди. А какво е било въ другитѣ държави, то менъ е все равно.

Шивачовъ: Въпроса не е голѣмъ, да ли да се проводи въ държ. съвѣтъ или въ Министерството; само да нѣма архиваръ. Азъ не съмъ ималъ партизанска цѣль, както каза г-нъ Дуковъ. Да се прати било и въ държ. съвѣтъ, не съмъ противенъ. Ако обича г-нъ Лазаръ Дуковъ, него да направимъ архиваръ. Стига само да не се харчатъ паритѣ.

Бошнаковъ: Азъ би желалъ, по този въпросъ да не се разисква. Имаше напрежни Нар. Събрания, които намѣриха за цѣлсходно да има единъ архиваръ. Освѣнъ него имаше и 2-ма слуги. Нека се ограничимъ да опредѣлимъ една коммисия, да се направи описъ на дѣлата, и да ги предаде въ държ. съвѣтъ, който ще има грижа за тѣхъ, и повече да не разговаряме. За туй нека се изберѣтъ трима членове, които да преглѣдатъ смѣткитѣ, и да ги предадѣтъ на държ. съвѣтъ на негово распоряжение, до второто свикание на сесията.

Лазаръ Дуковъ: Азъ по този въпросъ нѣма да говоря повече, защото Нар. Събрание е на воля, ако иска да проводи архива въ държ. съвѣтъ или въ М-ство; ако иска, нигдѣ да го нѣма. Сега тука, дѣто г-нъ Шивачевъ каза, че може Нар. Събрание да избере мене, или че азъ съмъ желалъ това нѣщо, то само ще му кажа, че азъ таково нѣщо не съмъ мислил до сега. Това потвърждава само моятѣ думи, че той сѣкоги говори съ цѣль и партизанство. (Веселостъ.)

Геровъ: Съгласенъ съмъ съ г-на Бошнакова: но не съгласявамъ се, да се избере нова коммисия; за това нѣма време. Оная коммисия, която е разглѣдала смѣткитѣ за

украшението на Нар. Събрание, да разгледа и тия смѣтки. (Съгласие.)

Лазаръ Дуковъ: Моля дума. За допълнение на мѣтитѣ думи щѣхъ да кажъ: че г-нъ Шивачевъ иска да изпълни протоколитѣ съ Бошъ-лафове. Това е моето допълнение.

Геровъ: Искамъ да разясни г-нъ Дуковъ какво ще каже: Бошъ-лафъ? (Гласове: Стига!)

Лазаръ Дуковъ: Разясненията сж тѣзи, че не се говори тука, да ли иска нѣкой да избира за новъ архиваръ мене или друго. Той нѣмаше нужда да каже мене. А Бошъ-лафъ ще каже «праздна дума», и това е, да го знаешъ за другъ пжтъ.

Манафовъ: Г-нъ Геровъ каза, че имало комисия, която преглѣдала смѣткитѣ за мобилировката на Нар. Събрание, и тя да преглѣда смѣткитѣ и на архивара. Между една и друга работа има твърдѣ голѣма разлика. Тая комисия е свършила своята работа и за това да се избере нова комисия.

Д-ръ Цачевъ: Нѣмаше нужда да избираме друга комисия. Ний ще изберемъ една комисия, на която ще се възложи, споредъ рѣшението, което сме зели, да направи единъ докладъ за идущата сесия върху вървежа на работитѣ на общественитѣ сгради; да го възложимъ на сжщата комисия. (Съгласие.)

Предсѣдателъ: Моля Нар. Събрание, да се произнесе, да ли счита за нужно, да се избере комисия, която да приеме архивата на предишнитѣ Нар. Събрания, или не?

Геровъ: Азъ направихъ предложение. Да се тури на вотирание; и ако стане нужда за друга комисия, тогава да се избере.

Шивачовъ: Г-нъ Геровъ мисли като неговата комисия за конния заводъ. 20 дѣня имаха време и не сж свършили нищо. Комисията трѣба да изпълни своята мисия, а за три дѣня какво може да свърши? Да се възложи на оная комисия, която ще има повече време, и ще бжде по-удобно.

Геровъ: Азъ знаа, че членовѣтѣ на нашата комисия сж имали доста работа, и я свършили. Но незнаа, какво върши г-нъ секретаръ, че отъ 4 дѣня не дава нито единъ протоколъ. За това да глѣда самъ за себе си.

Предсѣдателъ: Ний минахме пакъ на лични расправи. Часовѣтѣ и минутитѣ дѣто имаме, сж доста сжпли, за да се занимаваме съ лични расправи.

Лазаръ Дуковъ: Азъ нѣма да говоря, да се нападаме; само ще да кажъ, че на която да бжде комисия нека се възложи. Нашето време е твърдѣ късо, и бюджета още не

сже захванали. Ако се предвижда такво нѣщо, да се зематъ отъ архивара, и да ги препратимъ въ държ. съвѣтъ и той да ги преглѣда. Сега комисията нѣма време нито да прави докладъ, нито ний да я слушаеме.

Шивачовъ: Азъ предложихъ да се проводи архивата въ М-ството на Правосъдието, и вѣрвамъ, че г-да представителитѣ сж съгласни. Тамъ има особенъ архиваръ, и ще може по-добрѣ да се съхрани. Щомъ има описъ, то е все равно, да ли въ едно или друго учреждение да се проводи. Но не се представиха никои мотиви, защо да се проводи въ държ. съвѣтъ. Азъ не искамъ да предлагамъ тукъ М-ството на правосъдието, но понеже тамъ има особенъ архиваръ, за това го предложихъ.

Бошнаковъ: За съкращение на въпроса: Г-нъ архиваръ да опише всичкитѣ документи, колкото ги има, и подъ надзорѣтъ на бюрото да се предадѣтъ въ държав. съвѣтъ; и комисията по строителното отдѣление, да преглѣда и тѣзи смѣтки. Да се прекрати! (Съгласие.)

Шивачовъ: Подъ надзора на бюрото има широко значение; трѣба да се опредѣли.

Бошнаковъ: Единъ членъ отъ бюрото да присѣтствува при предаването.

Шивачовъ: Азъ предлагамъ подпредсѣдателитѣ. (Хубаво!)

Предсѣдателъ: Съгласно ли е Нар. Събрание, да се възложи на двама подпредсѣдатели да приематъ архивата, и послѣ да я препратятъ въ държав. съвѣтъ? (Приема се.) Послѣ това моля Нар. Събрание да се произнесе, да ли за напредъ трѣба да има архиваръ или не? (Не!) Който е на мнѣние, че не трѣбва да има за напредъ архиваръ, да си дигне ржката. (Болшинство дига.) Значи, тази длѣжностъ се унищожавя.

Министерст. на Вжтр. Дѣла.
Отдѣление Стопанско
No. 543.
Януарий 28 дѣнь 1883
г. Сѣзия.

Г-ну Предсѣдателю на Нар. Събрание.

Съгласно съ указътъ на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО отъ 26-й текущий Януарий № 52 имамъ честь да Ви испровода при това, г-не Предсѣдателю, едно предложение, относително отпушаньето на Столичното Градско Общинско Управление помощъ отъ сто хиляди лѣва отъ Държавнитѣ приходи за благоустройството на Смолицата съ покорна молба да подложите това предложение за разглеждане на Народното Събрание.

При това прилагамъ преписъ отъ горѣозначенныйтъ указъ и преписъ отъ докладътъ ми до НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО по това дѣло отъ 26-ий текущий Януарий № 519.

Министръ Генералъ Майоръ: Соболевъ.

Главенъ Секретиръ: Д. Д. Агура

Началникъ на Отдѣлението: Петковъ.

На първообразно съ собственната рѣка на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО написано:

„Одобрено“ Александръ

Докладъ до Негово Височество Княза.

Господарю!

За благоустройството на Столицата, както приспособлението новиятъ планъ на града, повежданieto нови улици, изучаването и направата канализацията на града, устройството водопроводитѣ и много други работи, които е необходимо нужно да се извършатъ за развитието на Столицата и за поставянieto ѝ въ по-добро състояние, изискватъ се доста голѣми расходи. Между тѣмъ приходитѣ на Столичното градско общинско управление, отъ което се изисква да извърши тия работи сж твърдѣ малки сравнително съ расходитѣ, които това управление трѣба да направи за тия работи.

Поради това и като имамъ предъ видъ, че Столицата, гдѣто сж съсрѣдоточени интереситѣ на цѣлото Княжество, е достойнство на цѣлото Княжество, азъ бихъ молилъ ВАШЕ ВИСОЧЕСТВО, да благоволиете да разрѣшите да се внесе въ Народното Събрание слѣдующето предложение: да се предвиди въ бюджета за настоящата 1883 год. една сума отъ държавнитѣ приходи въ размѣръ отъ сто хиляди лѣва за помощъ на Столичното градско общинско управление, която сума да се употреби за благоустройството на Столицата.

Ако ВАШЕ ВИСОЧЕСТВО одобрявате това мое предложение, покорно Ви моля Господарю, да благоволиете да подпишете приложения тукъ указъ.

Смѣхъ, Господарю, на ВАШЕ ВИСОЧЕСТВО най-покоренъ и вѣренъ служителъ:

г. София 26. януарий 1883 год.

Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла:

Генералъ Майоръ Соболевъ

Съ първообразното вѣрно за Началникъ на Отдѣлението:

Млад. Подн. Разлоговъ

УКАЗЪ

№ 52.

НИЙ АЛЕКСАНДРЪ I.

Съ Божия милость и народната воля

Князь на България.

По предложението на Нашътъ Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, представено Намъ съ докладътъ му отъ 26 януарий 1883 годъ подъ № 519

ПОСТАНОВИХМЕ И ПОСТАНОВЯВАМЕ:

Да се внесе въ Народното Съзрание предложение, съ което да се иска отъ Събранието да предвиди въ Държавний бюджетъ за настоящата 1883 год. една сума отъ държавнитѣ приходи въ размѣръ отъ сто хиляди лѣва за поощъ на Столичното градско общ. управление, която сума да се употреби за благоустройството на Столицата въ Княжеството.

Нашътъ Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла се натоварва съ изпълнението на настоящий указъ.

Издаденъ въ Нашътъ Дворецъ въ Столицата на 26 януарий 1883 год.

На първообразното съ собственната рѣка на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО написано:

АЛЕКСАНДРЪ.

Приподписалъ: Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла:

Генералъ Майоръ Соболевъ.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ.

Да се предвиди въ Държавний бюджетъ за настоящата 1883 год. една сума отъ Държавнитѣ приходи въ размѣръ отъ сто хиляди лѣва (100.000) за помощъ на Столичното градско общ. управление, която сума да се употреби за благоустройството Столицата на Княжеството.

г. София 28 януарий 1883 год.

Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла:

Генералъ Майоръ Соболевъ.

Председателъ: Какво е мнѣнието на Нар. Събрание по това предложение? (Безъ послѣдствие! Не може безъ послѣдствие!)

М-ръ Начовичъ: Азъ мисля че Нар. Събрание трѣба да вземе въ внимание туй предложение; защото столицата принадлежи не само на тукашнитѣ граждани, но на цѣлъ български народъ, и представява цѣлото отечество. Всичкитѣ чужденци, които идатъ въ България, идатъ въ столица и по столицата си съставляватъ мнѣние за остатъка на България. Ако бихъ азъ направилъ това предложение, щѣхъ да искамъ повече отъ 100000 франка, защото столицата трѣба да се устрои.

Населението е сиромашко, и не може да посрѣща разноскитѣ и нуждитѣ на града, както прилича на една столица.

Всичкитѣ държави помагатъ на столицата си, и то е естествено. Единъ частенъ градъ нѣма нужда да прави разноскитѣ, които е длъжна да прави една столица, само защото въ нея се намиратъ всичкитѣ правителствени учреж-

дения, Господаря, представителитѣ на силитѣ и пр. За това Нар. Събрание е длъжно да обезди този въпросъ и да го рѣши утвърдително. За сега да се препроводи въ бюджетарната комисия, която да го представи при разискването на бюджета.

Манафовъ: Азъ не казвамъ, че столицитѣ не трѣба да бждатъ образи на държавитѣ. Но до колкото знамъ, Градското Оцц. Управление има таквизи грамадни доходи, че като ги употребяваше за направа на улицитѣ, и да ги не даваше добавочни на полицмейстера, то съ тѣзи расходи щѣха да се поправятъ улицитѣ. Но да търси помощъ отъ Нар. Събрание, като дава нѣколко хиляди франкове за поддръжане на полицмейстери, и като Нар. Събрание отпуска достатъчни сумми за жандармерията, за приставитѣ и градскитѣ началници, за туй да остане безъ послѣдствие това предложение.

Председателъ: Какво е мнѣние на Нар. Събрание? (Да остане безъ послѣдствие!)

М-ръ Начовичъ: Нѣма съмнѣние, че единъ градъ като София, трѣба да е почистъ и повече освѣтленъ и трѣба да има похубави здания и пр. Самиятъ градъ не може да си посрѣщне разносикитѣ, които му налага качеството на столица. Всички други правителства помагатъ на столицитѣ, не съ сумми отъ 100000 франка, но даже съ $\frac{1}{2}$ часть отъ всичкитѣ разноси на столицата. Азъ съмъ на мнѣние, туй отношение да се проводи въ бюджетарната комисия, тя да го изучи добрѣ, и да се представи на разискване на Нар. Събрание.

Председателъ: Желаетъ ли г-нъ М-ръ Начовичъ, неговото мнѣние да се положи на гласуване?

М-ръ Начовичъ: Не желая.

М-ръ Грековъ: Азъ гледамъ, че г-нъ Манафовъ се произнесе много скоро върху този въпросъ, и за съжаление трѣба да кажа, че се произнесе безъ да даде нѣкои доводи. Единственний доводъ, дѣто даде е този, че градското общ. управление плащало допълнителна заплата на полицмейстера. Въ сравнение съ другитѣ градове тукашнитѣ кирии сж много по-големии. Освѣнъ това тукъ се събира много свѣтъ и налага на полицията по-големии задължения. Разбирамъ, ако г-нъ Манафовъ бѣше земъ бюджета на градското общ. управление, и ни представеше доводи, че то е могло да си посрѣщне разносикитѣ; но да казва, да се заличатъ и да се отхвърлятъ, то е преждевременно. Никой не иска сега да се рѣши въпроса, и друго не остава освѣнъ да се прати въ бюджетарната комисия, и когато се разгледва бюджета да се внесе и туй предложение. Защото, ако столица, които иматъ отъ 2—4 мил. жители присматъ субсидия

отъ правителството за поддръжане на разносикитѣ, какво трѣба да се каже за единъ градъ, като София, който има 23000 жит. и който се намѣрваше въ най-жалостно състояние, когато се провъзгласи за столица на България: нито улици, нито водоводи, нито чешми нѣмаше. Всичко това сега се прави съ огромни разноси. И при всичко, че тукъ населението е обложено съ данѣци по-вече отъ колкото жителитѣ на всеки другъ градъ въ България; но при всичко туй е твърдѣ малко, за да може да се посрѣщне разносикитѣ. Не можемъ да го отхвърлимъ така безъ разискване. Съ 6000 фр., допълнителни на полицмейстера не се правятъ улици. Туй сж предубѣждения, които доказватъ, че много пакти къмъ работитѣ въ Н. Събрание се отнасятъ съ голѣма лекостъ. Нека се проводи въ бюджетарната комисия и при второто му разглеждане, заедно съ бюджета, Нар. Събрание нека се произнесе тѣй или инакъ.

М-ръ Начевичъ: За допълнение на тия думи, които каза г-нъ Грековъ, ще дамъ единъ примѣръ. Въ една отъ най-свободнитѣ държави, Белгия правителството отетъква не само на столицата, но на всеки градъ $\frac{1}{3}$ часть отъ своитѣ разноси. Тѣй щото, ако тамъ, дѣто по-добрѣ изучаватъ работитѣ, и знаятъ какъ да дѣйствуватъ за хигиенически условия на населението, ако отпускатъ такива голѣми сумми за повдигане на тѣхнитѣ по-важни градове, то азъ мисля, че въ България трѣба да се съгласимъ, да отпуснемъ понѣ за столицата една помощъ.

Бошнаковъ: И въ миналото Събрание се отпуснаха сумми за столицата. За това не трѣба да се произнесемъ веднага да остане безъ послѣдствие; нека се проводи въ бюджетарната комисия, която да разгледва расходитѣ на градътъ София и да ни доложи тука при бюджета.

Лазаръ Дужковъ: Ако се препрати въ бюджетарната комисия, не е злѣ, но ако не се проводи, пакъ не е злѣ. Въ миналото Събрание сж отпуснали се около столицата милиони за шосета; но баремъ да сж шосета, а тѣ паднали вече! Азъ не съмъ за това да се отпуснатъ толкова пари. Ако бѣше градското управление земало квартирни, които се дадоха на чиновницитѣ, можеха доста хубави улици да се направятъ. За това не съмъ на мнѣние да не отпускаме още пари, доста сж тѣзи, дѣто отпуснахме за шосетата.

Шивачовъ: Не е сега въпроса, да ли да се отпуснатъ сега паритѣ или не. Едно нѣщо ни забѣлѣжи г-нъ министъръ, че лекомисленно сме рѣшавали работитѣ. За това да не се произнасяме сега, а да се проводи предложението въ бюджетарната комисия, и сѣки ще знае, до колко е справедливо или не предложението. —

Ще видимъ въ протоколитъ на миналото Събрание, колко пари сж били отпуснати, и тогава по съзнателно може да отхвърлимъ или приемемъ това предложение, и никой не може тогива да ни упрекава, че пребръзваме. За това, ако бюджетарната комисия го разгледва, то пакъ ще бждемъ ний, които ще го рѣшаваме, и ще може да се произнесемъ по-основателно. (Съгласие.)

Манафовъ: Ще отговоря на г-на м-ра Грекова, дѣто каза, че 6000 франка не сж твърдѣ голѣмо нѣщо, и че съ 6000 франка улици не ставатъ. 6000 франка, това сж 300 наполеона. У насъ за тии пари правимъ цѣли здания; нѣщо което сѣки съ очитѣ си може да види. За това ако градското общин. управление спести по 2—3 години по 6000 фр., ще можемъ да видимъ за тѣзи пари направено нѣщо. Азъ не съмъ противенъ, че трѣба това предложение да се проводи въ бюджетарната комисия.

М-ръ Начевичъ: Тука въ София по злощастие 6000 франка сж твърдѣ малко пари. Азъ незная, колко струва по други мѣста напр. освѣтление на градове. Но тука въ София сѣка година се харчатъ 40.000 фр., и се дава вѣка година съ търгове, които се обявяватъ съ мѣсяци напредъ сѣка година и се явяватъ различни конкуренти. И отъ 35.000 лева никой не падна никоги на долу, и видите сами какво е освѣтление. Азъ бихъ желалъ съ 6000 лева да се направятъ палатитѣ; но тука калдърмъ предъ кѣщата си не може чловѣкъ съ тѣхъ да направи.

Предсѣдателъ: Съгласно ли е Нар. Събрание, да се препрати пратеното отъ г-на министра на вътрѣшнитѣ дѣла на бюджетарната комисия? (Приема се.)

Секр. Щърбановъ (чете): Телеграмма отъ Севлиево.

До Г-на Предсѣдателя на Народното Събрание.

За направата пѣтъ отъ Свищовъ до Троянъ още въ предстоящото Събрание бѣше се дало прошение чрезъ управителя. Още тогава се размѣри пѣтя, но дѣлото остана непоченато. Днесъ събранието отъ Севлиевски град. и окржжний свѣтъ рѣши, да помоли Нар. Събрание да се почене построяването на тѣзи пѣтъ, който е твърдѣ потрѣбенъ.

Севлиевский кметъ: Владимировъ.

Шивачовъ: Преди да говоря, до колко е основателно заявлението на гражданитѣ отъ Севлиево, азъ мисля по-добрѣ е да се проводи тази телеграмма на прошетарната комисия да обещди този въпросъ. Освѣнъ това до колкото знамъ, Нар. Събрание желае, щото сумитѣ, опредѣлени по министерството на общитѣ сгради да се распредѣлятъ на окржжитѣ споредъ нуждитѣ. Тогава сѣки окржжъ може да прави шоссета и мостове. Тука нуждата е належаща и сѣки

го познава, че има голѣма нужда за единъ пѣтъ отъ Карлово за Свищовъ, пакъ за Троянъ и Севлиево. (Гласове: Въ прошетарната комисия!)

Бошнаковъ: Подобни прошения има въ прошетарната комисия. Нека се проводи и то, за да го разгледва, и да докладва за всичкитѣ въ иджето засѣдание.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание да се препрати тази телеграмма до прошетарната комисия? (Приема се.)

Шивачовъ: Въ миналото засѣдание имахъ честь да съобща на Нар. Събрание, че е много трудно да дохождаме два пѣти на день. За това предлагамъ, да се почене засѣданието на 11 часа и да се продължава, до гдѣто Събранието обича. (Шумъ. — Нечува се.) (Гласове: На дневенъ редъ! Това е рѣшенъ въпросъ! Нѣма нужда да правимъ дѣтински работи!) Имамъ право да говоря! Трѣба да мълчите, когато говоря. Предлагамъ да има засѣдание отъ 11—6 ч. вечеръ.

Бошнаковъ: Рѣшението на този въпросъ да се отложи послѣ пладнѣ. Да се четатъ сега отношения.

Предсѣдателъ: Има 2—3-ма, които желаятъ да говорятъ. (Гласове: Не желаемъ да се говори! На дневенъ редъ!) Моли г-на Шивачева да остави това; Нар. Събрание не може да прерѣшава изново пакъ рѣшенъ вече въпросъ.

Шивачовъ: На дневенъ редъ съмъ.

Секр. Щърбановъ (чете):

Министер. на Нар. Просвѣщение
Отдѣление училищно
№ 182.

Януарий 27-й день 1883 г.
г. София.

До Г-на Предсѣдателя на Третото Обикн. Нар. Събрание.

Заедно съ завѣренъ преписъ отъ докладътъ ми до НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО Господаря съ дата 26 Януарий № 179 имамъ честь да ви испратя, г-не предсѣдателю, една записка отъ повѣреното ми министерство върху нинѣшното положение на учебното дѣло въ Княжеството за свѣдѣние на Народното Събрание въ настоящата му сесия.

Министръ: Теохаровъ.

Главенъ Секретаръ: П. Генчевъ.

Началникъ на Отдѣлението: С. Вацовъ.

На първообразното съ собствената рѣка на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО написано:

„Одобрено“ Александръ.

Докладъ до Негово Височество Княза.
№ 179.

Господарю!

Честь имамъ да приподнесъ на ВАШЕ ВИСОЧЕСТВО приложената тукъ записка върху нинѣшното положение на

учебното дѣло въ Княжеството съ най-покорна молба, да разрешите, чрезъ одобрението тоя мой докладъ, да се внесе за свѣденіе въ Нар. Събрание въ настоящата му сессия.

Смѣъ Господарю, на ВАШЕ ВИСОЧЕСТВО най-покоренъ и вѣренъ слугителъ.

(Подписалъ) Министръ на Народното Просвѣщение:

Теохаровъ.

Съ първообразното вѣрно:

Началникъ на Отдѣлението: Вацовъ.

Предсѣдатель: Изложението на г-на М-ра Теохаровъ раздаде ли се? (Да.)

Секр. Щърбановъ (чете):

Министерство на Финанситѣ

Отдѣление Четвърто

№ 1913.

Февруарий 1 день 1883 г.

г. София.

Господину Предсѣдателю на III-то Обикн. Нар. Събрание.

При настоящето си честь имамъ да ви испратя, г-не предсѣдателю, за разгледаніе въ Народното Събрание препишъ отъ прошеніето на жителя отъ с. Заножене Берговска околия заедно съ надписаната по него преписка и препишъ отъ приложеното при него свидѣтелство.

Министръ: Г. Д. Начевичъ.

Главенъ Секретаръ: Д. Поповъ

Началникъ на Отдѣлението: Г. П. Шойлековъ.

М-ръ Начевичъ: Може да се проводи въ прошетарната коммисия. Азъ го препращамъ до предсѣдателя съ молба, да се разгледва въ прошетарната коммисия.

Секр. Щърбановъ (чете):

Военно Министерство

Отдѣленіе Инспекторское

№ 677.

Января 26 дня 1883 г.

г. София.

Г-ну Предсѣдателю Народнаго Собранія.

Съ возвращеніемъ препровожденнаго мнѣ прошения жителя гор. Османъ Пазара Ибрахимъ Хюсеинова увѣдомляю, что по подобному прошенію поданному Хюсеиловымъ ЕГО ВИСОЧЕСТВУ, было произведено разслѣдованіе, и такъ какъ

по разслѣдованію жалба оказалась несправедливою, то дѣло оставлено безъ послѣдствій.

Разслѣдованіе при семъ препровождаю.

Военный министр генеральнаго штаба:

Генералъ-Маіоръ Баронъ Каульбарсъ.

Начальникъ Отдѣленія: Капитанъ Татариновъ.

Аневъ: Желателно е, това отношение на г-на военный м-стръ да се препрати на прошетарната коммисия, и тя да направи своята резолюция върху това дѣло.

Предсѣдатель: Считаю за нужно да съобща на Народното Събрание, че една телеграмма, съ която нѣколко Турци отъ Ломъ-Паланка се оплакватъ, че се зели неправилно тѣхнитѣ синове въ послѣдния наборъ, се бѣше испроводила на военното министерство. Но то я праща назадъ. За това моля Нар. Събрание, да се произнесе, какво трѣба да стане съ нея. (Гласове: Да се проводи до прошетарната коммисия!) Добръ.

Секр. Щърбановъ: Има още двѣ отношения отъ м-ство на финанситѣ. Едно за опрощаваніе на данъци; това е доста дълго. (На прошетарната коммисия!) Второто се отнася до пунктове освенъ централнитѣ градове за товарение храната. Свѣдѣніята които г-нъ м-ръ на финанситѣ е събралъ всичкитѣ сж тука, и за обясненіе слѣдва дълъгъ докладъ. (На прошетарната коммисия!)

Предсѣдатель: Съгласно ли е Нар. Събрание да се проводи на прошетарната коммисия? (Съгласно. — Приема се.)

Шивачовъ: Азъ вѣрвамъ, г-да представители, че не се съгласявате съ това, гдѣто нѣкои отъ насъ си позволяватъ постоянно да викатъ и прекъсватъ ораторитѣ съ «съгласно». Това нѣщо е съвършено неумѣстно; сѣки е свободенъ да си изкаже своето мнѣніе, и който не желае да слуша, може да си излѣзе вънъ. По кефа на нѣкого да се подстрекаватъ другитѣ, не е никакъ прилично. За това моля Нар. Събрание да постанови, че никой нѣма право да прекъсва говорящитѣ, и че сѣки е свободенъ да си изкаже своето мнѣніе. Тѣзи нѣща сж безобразие, когато дава дума г-нъ предсѣдатель, тѣ го прекъсватъ; и въ това число е и г-нъ Цачевъ. (Шумъ.)

Д-ръ Цачевъ: (Изчерпано е!) Да не сѣди г-нъ Шивачевъ отъ себе си за другитѣ. Представители безобразни нѣма. Ако сѣди отъ себе си, това е друго; но безобразни представители нѣма. (Шумъ.)

Шивачовъ: (Нечува се; шумъ). Потвърждавамъ, че е безобразие, което правишъ!

Бошнаковъ: Г-да! Ний имаме урокъ въ основния законъ чл. 93 отъ конституцията (чете): «Всѣкий членъ на

Събранието има право да изказва свободно своето мнѣние, и да дава гласъ по своето убѣждение и съвѣсть. Никой не може да иска отъ него за изказаното мнѣние смѣтка или да подига за това срѣщу него гонение». Ний имаме правилникъ, въ който се запрѣщаватъ лични нападения. За това,

г-да, да бжджте по разумнички, и да се покажемъ като Народни Представители.

Председателъ: Засѣдание ще има подиръ пладнѣ на часа 2.

За сега се закрива засѣданието.

(Конецъ 12 часа 10 минути.)

Председателъ: Варненско-Преславский Симеонъ.

Подпредседатели: { **Иванъ Симеоновъ.**
Ат. Минчовъ.

Секретари: { **Н. Шивачовъ.**
И. Ц. Щърбановъ.

Директоръ на Стенографическото Бюро: А. Безеншекъ.